

Welzijn; wat moeten we ermee?

November 1999

De werkgroep Wetenschappelijk Onderzoek Welzijn Duiven van de NPO

J.F. Gaiser, G.A. van Oortmerssen, C. Reizevoort, J. van der Sluis en L.W. van der Waart

Een samenvatting van wat we de vorige keren over welzijn schreven, levert het volgende op: Welzijn van een dier is de toestand waarin een dier komt te verkeren als het zich naar zijn aard voldoende kan ontplooiën onder de gegeven leefomstandigheden. 'Naar zijn aard' heeft daarbij twee betekenissen. Ten eerste heeft het betrekking op de diersoort waartoe het behoort en ten tweede slaat het op het karakter van het dier. Het is dus iets persoonlijks. Omdat we voor welzijn echter geen eenduidige maat hebben, kunnen we nooit precies aangeven hoe die toestand eruitziet. Het heeft te maken met zowel de lichamelijke als met de geestelijke welstand. Beiden hangen nauw met elkaar samen. We kunnen het niet uitdrukken of meten in kilogrammen geluk of graden koorts maar moeten afgaan op globale indrukken.

Ontbreken van welzijn

Eigenlijk kennen we vaak alleen het ontbreken van welzijn, wanneer het dus níet goed gaat met een dier. Bijvoorbeeld wanneer de duif ziek is. Maar ook wanneer een duif net het gevecht om een favoriete plek heeft verloren, constateren we bij dit dier gebrek aan welzijn. Hij zit dan lusteloos ineengedoken. Hij is niet ziek en mankeert lichamelijk niets. Hij komt, behalve die ene plek, niets tekort en toch gaat het op dat moment niet goed met deze duif. Zet je zo'n dier op een wedvlucht dan loop je zelfs het risico dat hij wegblijft. Gelukkig zijn het uiterlijk en het gedrag van een duif vaak een afspiegeling van zijn welzijnstoestand. Daarvoor moeten we die duif wél persoonlijk kennen. We moeten weten hoe hij er uitwendig uitziet en zich gedraagt als hij in goede doen is en hoe die dingen zijn als hij in slechte doen is. Uit het verschil tussen beiden lezen we af hoe het met de duif gesteld is.

Welzijn varieert van dag tot dag

De welzijnstoestand van een duif varieert ook van dag tot dag. Het welzijn van een dier wordt optimaal (dat wil zeggen zo groot mogelijk) als hem niets tegenzit. Daardoor houdt hij als het ware energie over om extra dingen te kunnen doen. Bij jonge duiven kennen we dat wel. Bij optimaal welzijn vliegen ze door de lucht op een manier waarbij we ons hart vasthouden. Omdat de diertjes door onervarenheid niet meer tijdig kunnen bijsturen, zijn aanvaringen met allerlei obstakels soms onvermijdelijk. Met als gevolg: gebroken poten, kapotte borstbeneden en andere verwondingen. Soms zelfs vliegen ze zich dood. En dat allemaal omdat het met hun welzijn zo goed gesteld is!

Topprestaties

Nu zullen vele duivenliefhebbers zeggen: "Wat is dat nu voor een gezeur over welzijn? Wij duivenmensen doen toch al het mogelijke om onze dieren in topvorm te krijgen. Nou, dan zal het met hun welzijn ook wel goed zitten." Men redeneert dat ook in de natuur de omstandigheden weleens wat minder goed zijn en niet passend bij het karakter van ieder dier, maar dat dit nog niet betekent dat die dieren het dan meteen slecht hebben. Dat is waar. Wat hier echter wordt vergeten is dat wij van onze duiven op wedvluchten topprestaties vragen. Die zullen alleen geleverd kunnen worden wanneer er niets aan het welzijn van onze duiven mankeert. Kleine veranderingen in welzijn kunnen al grote invloed hebben.

Welzijn zo hoog mogelijk opvoeren

Let wel, het gaat er in beginsel dus niet eens om of onze duiven het slecht hebben en daardoor problemen krijgen door duidelijke vermindering van welzijn. Als dat het geval is, zijn we zeker al verkeerd bezig. Nee, het gaat er ons feitelijk om hoe we het welzijn van onze duiven zo hoog mogelijk kunnen opvoeren! Om dit te bereiken is de eerste vraag die wij ons daarbij steeds en bij alles wat we doen moeten stellen: "Past dat wat wij met onze duiven allemaal doen wel voldoende bij hun natuurlijke leefwijze?" We hebben al eerder kunnen vaststellen dat onze vogels in het algemeen een vrij natuurlijk bestaan leiden door de manier waarop we ze houden. Daarin zitten we goed. Zeker vergeleken met hoe anderen vaak hun dieren houden. Echter alles wat daar bovenop komt aan (be)handelingen draagt het risico in zich dat het welzijn van een duif erdoor geschaad wordt.

Goede maatjes met je duiven

Allereerst denken we daarbij aan de manier waarop een liefhebber omgaat met zijn duiven in het hok. Als de dieren hem als een vreemde blijven zien, zullen ze voortdurend door zijn gedrag gestoord worden. Zijn hele doen en laten, hoe goed ook bedoeld, zal door de duiven namelijk als bedreigend worden ervaren. Goede 'maatjes' zijn met je duiven is dus een eerste en uiterst belangrijke vereiste. Wie een vreemde blijft voor zijn dieren, zet ze voortdurend onder stress en daarmee hun welzijn op de tocht. Postduiven zijn nog behoorlijk 'wild'. Zowel wild in de zin van weinig afwijkend van hun vrij levende 'neven', als wild in de zin van 'niet tam'. Het eerste pleit voor en sluit aan bij de manier waarop wij postduiven houden, zoals we al eerder stelden. Het laatste is een eigenschap die we beter zouden moeten hanteren dan we meestal doen. Wanneer we onze duiven tam hebben, zijn we beter in staat zijn op te merken hoe iedere individuele duif zich gedraagt en hoe hij het best behandeld wil worden. Tam maken betekent eigenlijk niets anders dan dat we deel gaan uitmaken van de normale leefwereld van de duif. De liefhebber wordt een verschijnsel in zijn leefwereld waarvoor hij niet bang hoeft te zijn. Is hij niet (voldoende) tam en dus altijd wel een beetje bang voor de liefhebber, dan zal dit vaak leiden tot 'stress', met alle gevolgen van dien voor een mogelijke topconditie van de duif.

Persoonlijk karakter

Tamheid bereik je het best op twee manieren. Ten eerste door in de leefwereld van een duif te vertoeven, zo vaak mogelijk het hok in dus. Ten tweede door minder duiven te houden. Je kent je duiven dan individueel en kunt ze ook persoonlijk benaderen door rekening te houden met hun afzonderlijke karakter. Een bijkomend voordeel hiervan is dat je dan ook eerder ziet wanneer het welzijn van een duif niet optimaal is. Je krijgt meer oog voor kleine verschillen. Vrijwel altijd zie je dat topvliegers duiven hebben die erg tam zijn! Niet alleen bekendheid met de 'baas', maar ook bekendheid met allerlei andere zaken die een duif in zijn leven zal gaan meemaken, zal de mogelijkheid van angst en schrik ervoor, en dus van schade aan zijn welzijn, verkleinen.

Bij de geboorte van een dier weet deze nog niet hoe zijn leefwereld eruit zal zien. Er zijn zaken waaraan een dier nooit zal kunnen wennen, omdat hij tot een bepaalde soort behoort en er daardoor in erfelijk opzicht grenzen aan gesteld zijn. Er zijn echter veel zaken waarmee een dier goed kan leven, ook al komen die niet in zijn natuurlijke leefwereld voor. Voorbeelden hiervan zijn het gepakt worden of vervoerd worden in een mand. Voorwaarde voor een goede gewenning is vaak wel dat hij die zaken en omstandigheden zo vroeg mogelijk in zijn leven ervaart. Hoe jonger een dier is, hoe gemakkelijker hij ergens aan went. Hij zal er niet meer zo van schrikken en er door van streek raken. Dat is de reden dat als we jonge duiven vroeg aan het zitten in een mand gewend hebben, deze zich veel rustiger zullen gedragen dan jongen, die bij het inkorven voor het eerst met de mand in aanraking komen. Tam maken en gewennen aan allerlei zaken? Doe het zo jong mogelijk!

Bij het optimaliseren van het welzijn van onze duiven in het hok is eveneens van belang welke middelen (methoden) die liefhebber toedient (gebruikt) om ze 'gezond te houden', in

topconditie te brengen, te stimuleren of bijvoorbeeld om de rui te remmen. Het gaat dan in de eerste plaats om oneigenlijke middelen. Dat zijn middelen die voor het doel waarvoor ze gebruikt worden, niet geschikt zijn. Daarnaast is ook het oneigenlijk gebruik van middelen schadelijk. Het gaat dan om (genees)middelen en methoden, die voor hun doel in principe wel geschikt zijn, maar door de liefhebber oneigenlijk (d.w.z. onoordeelkundig en/of in onjuiste, schadelijke doseringen) gebruikt worden.

Oneigenlijk gebruik van middelen

Bij het optimaliseren van het welzijn van onze duiven in het hok is eveneens van belang welke middelen (methoden) die liefhebber toedient (gebruikt) om ze 'gezond te houden', in topconditie te brengen, te stimuleren of bijvoorbeeld om de rui te remmen. Het gaat dan in de eerste plaats om oneigenlijke middelen. Dat zijn middelen die voor het doel waarvoor ze gebruikt worden, niet geschikt zijn. Daarnaast is ook het oneigenlijk gebruik van middelen schadelijk. Het gaat dan om (genees)middelen en methoden, die voor hun doel in principe wel geschikt zijn, maar door de liefhebber oneigenlijk (d.w.z. onoordeelkundig en/of in onjuiste, schadelijke doseringen) gebruikt worden.

Buiten het hok

Voor een optimale welzijnstoestand van onze duiven is verder van belang wat de duiven allemaal buiten het hok meemaken. Bijvoorbeeld wanneer ze vervoerd worden of wanneer ze vrij rondvliegen tijdens verkenningsvluchten of wedvluchten. Over wat ze precies ervaren tijdens het vervoer naar het inkorflokaal of de losplaats weten we heel weinig. Sommige omstandigheden (zoals te hoge temperaturen en gebrek aan water) kunnen echter zonder meer verstrend zijn en een bedreiging vormen voor het welzijn van de individuele duif. Ook van belang is de manier waarop we met een mand waarin zich duiven bevinden, omgaan. Wat ervaren die duiven als de mand waarin ze worden meegenomen overal tegenaan stoot omdat hun 'baas' er slordig mee omgaat? Een rustig vervoer in de mand naar het inkorflokaal en het rustig en voorzichtig laden van de boxen in de duivencontainer is belangrijk om grote verstoringen te vermijden. Juist op dergelijke momenten moeten wij ons als postduivenliefhebbers extra verantwoordelijk voelen en goed blijven nadenken over wat we precies doen. Nogmaals, het is ook allemaal in ons eigen belang, want met dieren waarvan het welzijn door ons eigen toedoen geschaad is, kunnen we geen prijs vliegen. De vraag die we ons steeds moeten stellen is dus: "Doen wij het in dit opzicht wel goed genoeg?" Maken we wel voldoende gebruik van alle kennis die we bezitten. Hebben we eigenlijk wel voldoende kennis? En dat geldt voor alles wat wij met onze duiven doen.